

**PROCURATURA GENERALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA**

2005, mun. Chișinău str. Mitropolit
Bănulescu - Bodoni, 26
tel: 22-50-75

**ГЕНЕРАЛЬНАЯ ПРОКУРАТУРА
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА**

2005, мун. Кишинэу, ул. Митрополит
Бэнулеску-Бодони, 26
тел: 22-50-75

24 .03.2011 nr. 36-59/H-176

**Curtea Constituțională
a Republicii Moldova**

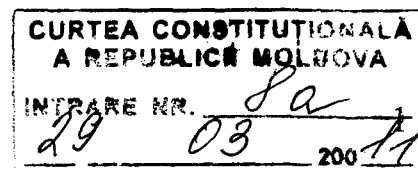
SESIZARE

**privind controlul constituționalității unor prevederi ale art. 21
al Legii nr. 344 - XIII din 23.12.94 “ Privind statutul juridic
special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri)” și art. 40 alin. (5) al Legii
nr. 294 - XVI din 25.12.2008 “ Cu privire la Procuratură ”**

Onorată Curte,

Articolul 21 din Legea nr. 344 - XIII “ Privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri)”, adoptată de către Parlamentul Republicii Moldova la 23 decembrie 1994, vizează modul de numire în funcție a procurorului Găgăuziei și procurorilor ierarhic inferiori acestuia. Potrivit art. 21 alin. (2) din Lege, “Procurorul Găgăuziei este numit de către Procurorul General al Republicii Moldova la propunerea Adunării Populare și este din oficiu membru al colegiului Procuraturii Generale a Republicii Moldova.”, iar în conformitate cu alin. (3) al aceleiași norme legale “Procurorii ierarhic inferiori ai Găgăuziei sînt numiți de către Procurorul General al Republicii Moldova la propunerea Procurorului Găgăuziei cu acordul Adunării Populare.” Legea nr. 294-XVI din 25.12.2008 “Cu privire la Procuratură” în art.40 alin.(5) de asemenea stabilește că, „ Procurorul UTA Găgăuzia este numit în funcție de Procurorul General, la propunerea Adunării Populare a Găgăuziei.”

În opinia noastră, la elaborarea și adoptarea legilor menționate nu s-a ținut cont de rigorile constituționale și normele internaționale, astfel aducîndu-se atingere principiului independenței activității Procuraturii. Procuratura, fiind o instituție autonomă în cadrul autorității judecătorești, își desfășoară activitatea pe principiile legalității, transparenței și independenței, care exclud influența și imixtiunea altor organe și autorități statale.

Prevederile legale, constituționalitatea cărora este contestată prin prezenta sesizare, le considerăm neîntemeiate și opozante articolelor 6, art. 72 alin. (3) lit. f) și lit. r), art. 109, 111, 124 alin. (3) și 125 alin. (1), (2) și (5) din Constituție.

Întru confirmarea celor relevate, din start ne referim la reglementările internaționale din domeniu.

Astfel, Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei, în p.11 al Recomandării Rec(2000)19 „Privind rolul procurorului în sistemul judiciar penal”, adoptată la 6 oct. 2000, la a 724-a reuniune a delegațiilor miniștrilor, la compartimentul „Raporturile dintre procurori și puterile executivă și legislativă” recomandă statelor membre să se inspire în legislația și practica lor de următorul principiu: „Statele trebuie să ia măsuri corespunzătoare astfel, încât procurorul să-și poată îndeplini atribuțiile fără ingerințe nejustificate”.

Recomandarea în cauză a stat la baza elaborării Legii nr.294-XVI din 25.12.2008 „cu privire la Procuratură”, iar prevederile Legii au fost supuse expertizării de către Comisia pentru Democrație prin Lege a Consiliului Europei (Comisia de la Veneția).

În contextul principiului invocat, și anume: independența Procuraturii, reiterăm că legiuitorul, la adoptarea Legii supreme a statului, a plasat Procuratura la capitolul IX „Autoritatea judecătorească”, iar Unitatea teritorială autonomă Găgăuzia – la capitolul VIII „Administrația publică”. Astfel, considerăm că la examinarea acestei sesizări este necesar să se țină cont de prevederile art.6 al Constituției, care stipulează că în Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate.

Curtea Constituțională, în Hotărîrea nr. 10 din 4 martie 1997 și Hotărîrea nr. 24 din 6 mai 1999, a relevat că în temeiul art. 6 din Constituție principiul fundamental aflat la baza organizării și funcționării aparatului de stat este separația celor trei puteri: legislativă, executivă și judecătorească. Separarea lor presupune că fiecare autoritate are un domeniu special în puterea publică, înzestrat cu arme defensive în raport cu alte puteri. Fiecare dintre aceste autorități este investită cu anumite prerogative, nici una dintre ele neavînd posibilitatea de a interveni în atribuțiile celeilalte. Este adevărat că între organisme care exercită în mod exclusiv prerogativele unui anumit tip de putere există o interpătrundere funcțională și chiar o colaborare, menite să asigure armonia procesului de conducere socială și împiedicarea abuzului unei puteri față de cealaltă putere.

Articolele 109 și 111 din Constituție stabilesc principiile de bază ale administrării publice locale și statutul special al Unității teritoriale autonome Găgăuzia, care fac parte din puterea executivă.

Conform acestor norme, administrația publică în unitățile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile autonomiei locale, descentralizării serviciilor publice, eligibilității administrației publice locale și consultării cetățenilor în problemele locale de interes deosebit. Unor localități din sudul Republicii Moldova le-a fost atribuit prin lege organică statut special, cu forme și condiții speciale de autonomie.

Abilitarea Adunării Populare a Unității teritoriale autonome Găgăuzia cu atribuția de a propune Procurorului General pe cine să numească în funcția de procuror al Găgăuziei este în disonanță cu prevederile imperative ale art. 1 alin. (1) din Constituție, potrivit cărora Republica Moldova este un stat unitar. Disonanța se manifestă prin atribuirea dreptului de a propune numirea procurorului teritorial exclusiv doar unei administrații locale de nivelul al doilea, fapt ce este discriminatoriu din punct de vedere administrativ față de alte administrații locale de același nivel, iar din punct de vedere etnic - față de alte etnii conlocuitoare din Republica Moldova.

În aceeași ordine de idei, art. 111 alin. (1) din Constituție statuează că Găgăuzia este o unitate teritorială autonomă cu un statut special care, fiind o formă de autodeterminare a găgăuzilor, este parte integrantă și inalienabilă a Republicii Moldova și soluționează de sine stătător, în limitele competenței sale, potrivit prevederilor Constituției Republicii Moldova, în interesul întregii populații, problemele cu caracter politic, economic și cultural, iar numirea în funcție a procurorului UTA Găgăuzia și procurorilor subordonați lui nu constituie o chestiune politică și cu atât mai mult economică sau culturală. În general, procurorii sunt supuși unui regim de interdicții, stipulat în art.35 din Legea nr. 294-XVI din 25.12.2008 „Cu privire la Procuratură”, conform căruia: nu au dreptul să facă parte din partide sau din formațiuni politice, să desfășoare ori să participe la activități cu caracter politic, iar în exercitarea atribuțiilor să exprime sau să manifeste în orice mod convingerile sale politice. Aceste restricții sunt obligatorii inclusiv pentru Procurorul UTA Găgăuzia și procurorii ierarhic inferiori ai acestuia.

Statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri), ca unitate administrativ-teritorială autonomă, a fost stabilit prin Legea nr. 344-XIII din 23 decembrie 1994. Însuși preambulul Legii nr. 344-XIII conține condiția că Găgăuzia se călăuzește de principiile Constituției Republicii Moldova.

Astfel, Parlamentul Republicii Moldova, prin prevederile art. 109 și 111 din Constituție și în baza preambulului Legii „privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri)”, a stabilit prioritatea aplicării principiilor generale proclamate în Constituție față de cele stabilite în baza legilor.

În acest context e de menționat că, Adunarea Populară a Găgăuziei este o autoritate reprezentativă, investită cu dreptul de a adopta acte normative, în limitele competențelor sale, în activitatea sa fiind subordonată principiilor generale stabilite de Constituția Republicii Moldova. Adunarea Populară este competentă să adopte acte normative (în limita competențelor stabilite de Parlamentul Republicii Moldova), a căror executare este obligatorie pe teritoriul Găgăuziei. Reglementările în cauză se regăsesc și în prevederile art.2 din Legea nr. 344-XIII din 23 decembrie 1994, precum și în Hotărârile Curții Constituționale nr.35 din 21.12.95 “cu privire la constituționalitatea articolului 1 alineatul (4) din Legea nr.344-XIII din 23 decembrie 1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri)” și nr. 4 din 28.11.2002 “Aviz asupra proiectului de lege constituțională pentru modificarea și completarea unor articole din Constituția Republicii Moldova”. În Hotărârile menționate, Curtea constată: “În Legea numită (articolul 1 alineatul (1) se prevede că Găgăuzia, ca unitate teritorială autonomă,

este parte componentă a Republicii Moldova; Găgăuzia este administrată în temeiul Constituției Republicii Moldova și actelor normative ale Adunării Populare (Halc Toplușu) a Găgăuziei, care nu vin în contradicție cu Constituția și legislația Republicii Moldova (articolul 2).”

Totodată, conform prevederilor art.124 din Constituție, sistemul organelor Procuraturii cuprinde Procuratura Generală, procuraturile teritoriale și procuraturile specializate, iar organizarea, competența și modul de desfășurare a activității Procuraturii sînt stabilite prin lege, care acționează pe întreg teritoriul Republicii Moldova, inclusiv pe teritoriul Găgăuziei. Actul legislativ ce reglementează activitatea organelor Procuraturii este Legea nr. 294-XVI din 25.12.2008 “Cu privire la Procuratură”, publicată în Monitorul Oficial nr .55-56 / 155 din 17.03.2009.

Potrivit art. 1 din Legea enunțată, Procuratura este o instituție autonomă în cadrul autorității judecătorești, iar alineatul (3) al art. 2 consfințește principiul independenței, care exclude posibilitatea de subordonare a Procuraturii autorității legislative și celei executive, precum și de influență sau de imixtiune a unor alte organe și autorități ale statului în activitatea Procuraturii. Statutul procurorului și-a găsit reglementare în prevederile art. 33, potrivit căruia în exercitarea atribuțiilor, procurorul este autonom, imparțial și se supune numai legii.

Mecanismul de numire în funcție a procurorilor, stipulat în art. 125 alin. (1) și (2) din Constituția Republicii Moldova, are menirea de a asigura independența reală a Procuraturii în calitatea sa de autoritate judecătorească. Astfel, Procurorul General este numit în funcție de Parlament, la propunerea Președintelui acestuia, iar procurorii ierarhic inferiori, inclusiv procurorul UTA Găgăuzia și cei subordonați lui, sunt numiți de către Procurorul General.

Reglementări, similare celor indicate, privind numirea în funcție a procurorilor ierarhic inferiori de către Procurorul General, se conțin în art. 40 alin. (4) din Legea cu privire la Procuratură, care însă stabilește o condiție imperativă în acest sens – „la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor.”

Organele reprezentative și de autoadministrare ale procurorilor (Consiliul Superior al Procurorilor, Colegiul de Calificare și Colegiul Disciplinar), membrii cărora au fost aleși în urma exercitării dreptului la vot al procurorilor întruniți la Adunarea Generală din 30.12.2009, asigură respectarea prevederilor legale la numirea, eliberarea, promovarea, încurajarea tuturor procurorilor, fără excepții. La selectarea cadrelor și numirea acestora în funcții de conducere în organele Procuraturii, urmează să se țină cont de principiul egalității candidaților participanți la concurs și de abilitățile profesionale ale acestora.

Consiliul Superior al Procurorilor, în virtutea atribuțiilor sale, stipulate în art. 82 din Legea cu privire la Procuratură, are trei funcții de bază, ce derivă din necesitatea protejării independenței Procuraturii în calitatea sa de autoritate judecătorească: funcția de a asigura numirile, promovările, încurajările, suspendările și eliberările procurorilor; funcția de a veghea la respectarea inamovibilității procurorilor, în calitate de organ ce validează hotărârile Colegiului disciplinar; funcția de asigurare a instruirii inițiale și continue a procurorilor. Exercițarea acestor funcții de către Consiliul Superior al Procurorilor nu are altă

menire decât garantarea autonomiei, obiectivității și imparțialității procurorilor, fapt stipulat în alin. (2) al art. 80 din Legea vizată – lege organică specială prevăzută de art. 72 alin. (3) lit. r) din Constituție.

În exercițiul primei funcții, Consiliul Superior al Procurorilor este unicul organ abilitat cu dreptul de a propune Procurorului General, urmare a adoptării hotărârii prin vot, atât numirea, cât și promovarea procurorilor, printr-un sistem complex de relații, unic pe tot teritoriul Republicii Moldova, ce este detaliat în această lege.

Prevederea alin. (5) din art. 40 al Legii nr. 294-XVI din 25.12.2008, constituționalitatea căreia o contestăm, conține o derogare de la regulile generale de numire în funcție a procurorilor, și anume: procurorul UTA Găgăuzia este numit în funcție de Procurorul General, la propunerea Adunării Populare a Găgăuziei. Această normă, în lumina argumentelor relevate, de asemenea constituie o subminare a independenței organelor Procuraturii.

Subsidiar prevederilor legislației naționale și internaționale menționate, o deosebită relevanță are practica Curții Constituționale, existentă la acest capitol. Astfel, considerăm că la examinarea prezentei sesizări urmează să se țină cont de Hotărârea Curții Constituționale nr. 24 din 6 mai 1999, publicată în Monitorul Oficial nr. 53–54/34 din 27.05.1999, „privind controlul constituționalității art. 20 alin. (2) din Legea privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri) nr.344-XIII din 23 decembrie 1994”, prin care deja au fost declarate neconstituționale unele prevederi similare, ce vizau numirea în funcție a judecătorilor instanțelor de judecată ale Găgăuziei la propunerea Adunării Populare a Găgăuziei.

În temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, art. 25 lit. f) din Legea nr. 317-XIII din 13.12.1994 „cu privire la Curtea Constituțională”, art. 38 alin. (1), lit. f) și art. 39 din Codul jurisdicției constituționale, aprobat prin Legea nr. 502-XIII din 16.06.1995, reieșind din cele menționate, -

Solicit:

Controlul constituționalității prevederilor art. 21 al Legii nr. 344 - XIII din 23.12.94 “ Privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri)” și art. 40 alin. (5) al Legii nr. 294-XVI din 25.12.2008 “Cu privire la Procuratură”.

Procurorul General

dr. Valeriu ZUBCO